MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tat-28 ta' Frar, 2007

Citazzjoni Numru. 163/2002/1

Avukat Dottor Luigi A. Sansone, bħala mandatarju speċjali ta' s-soċjeta' estera *PLES di Mazza Giorgio s.n.c.*, ta' Ragusa, l-Italja.

-vs-

Nicola Romano.

Il-Qorti;

Rat l-att taċ-ċitazzjoni ppreżentat fil-11 ta' Frar, 2002 li permezz tagħha l-attur nomine ippremetta:

Illi bi skrittura privata datata tlieta u għoxrin (23) ta’ Awissu ta’ l-elf disa’ mija tmienja u disgħin (1998) is-soċjeta’ rappresentata mill-attur nomine daħlet f’kuntratt mal-konvenut (Dok. “A”) li permezz tiegħu (*inter alia*) il-konvenut intrabat li jlaħħaq fatturat nett annwu ta’ mija u ħamsin miljun lira Taljana (LIT. 150,000,000) bħala penali <ara klawsola numru ħdax (11)>;

Illi l-konvenut naqas milli jonora l-obbligi tiegħu stante li sat-tlieta u għoxrin (23) ta’ Awissu ta’ l-elf disa’ mija disgħa u disgħin (1999) ma laħaqx fatturat annwu ta’ mija u ħamsin miljun lira Taljana (LIT. 150,000,000) skond kif pattwit;

Illi għalkemm interpellat permezz ta’ ittra nterpellatorja tat-tlieta (3) ta’ April ta’ l-elfejn (2000) (Dok. “B”) kif ukoll ittra uffiċjali tat-tlettax (13) ta’ Ġunju ta’ l-elfejn u wieħed (2001) (Dok. “C”) debitament innotifikata lilu, il-konvenut xorta waħda baqa’ inadempjenti;

Għalhekk jitlob lil din l-Onorabbli Qorti għaliex m’għandhiex;

(1) tikkundanna lill-konvenut sabiex iħallas lill-attur nomine l-ekwivalenti f’munita Maltija fid-data ta’ presentazzjoni ta’ dan l-att ta’ ċitazzjoni, tas-somma ta’ ħamsin miljun lira Taljana (LIT. 50,000,000), li skond ir-rata odjerna ta’ erbat elef tmien mija u ħamsa u erbgħin punt sebgħa wieħed tnejn ħamsa liri Taljani (LIT. 4845.7125) pagabbli għal kull Lira Maltija (Lm1.00,0), jammonta għal għaxart elef tliet mija u tmintax-il Lira u erbgħin ċenteżmu (Lm10,318.40,0), u dan bħala l-penali pagabbli skond l-iskrittura privata datata tlieta u għoxrin (23) ta’ Awissu ta’ l-elf disa’ mija tmienja u disgħin (1998).

Bl-ispejjeż kollha, kompriżi dawk ta’ l-ittra nterpellatorja tat-tlieta (3) ta’ April, 2000, kif ukoll ta’ l-ittra uffiċjali tat-tlettax (13) ta’ Ġunju, 2001, flimkien ma’ l-imgħaxijiet legali, ilkoll

sad-data tal-pagament effettiv, kontra l-konvenut li huwa nġunt in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni ta’ l-attur nomine maħlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota ta’ l-eċċezzjonijiet tal-konvenut ippreżentata fil-21 ta’ Ottubru, 2002 li permezz tagħha eċċepixxa:

1. Illi t-talbiet ta’ l-attur nomine huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra tiegħu peress illi l-kuntratt kien skada, u fi kwalunkwe każ u bla preġudizzju għall-premess peress illi l-konsenja ta’ l-ordnijiet ma kinitx qed issir fit-termini previsti, il-prezzijiet miftiehma ma ġewx rispettati, u l-materjal mibgħut kien skadenti u dana kif għandu jirriżulta aħjar waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

2. Illi assolutament bla preġudizzju għas-suespost il-penali mitluba għandha tiġi ridotta skond it-twettiq parzjali ta’ l-obbligazzjoni mill-eċċipjent.

3. Salvi eċċezzjonijiet oħra permessi mil-liġi.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenut maħlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat il-verbali tas-seduti li saru quddiem l-assistent ġudizzjarju u s-seduti l-oħra.

Rat l-atti proċesswali.

Rat in-noti ta’ l-osservazzjonijiet.

Rat il-verbal tas-seduta tad-29 ta’ Novembru, 2006 u dawk preċedenti illi permezz tiegħu l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Ikkunsidrat;

Illi l-attur nomine qed jitlob illi l-konvenut jiġi kkundannat iħallas is-somma miftehma bħala klawsola penali fil-kuntratt ta’ bejniethom u esebit maċ-ċitazzjoni. Din il-penali kellha titħallas f’każ li l-konvenut ma jlaħħaqx fatturat ta’ mija u ħamsin miljun Lira Taljana (150,000,000) sa sena wara li ġie ffirmat il-kuntratt. Il-konvenut qed jeċċepixxi li l-materjal li kien qed jixtri ma kienx skond il-ftehim u kwindi *ex admissis* huwa waqaf jixtri u permezz ta’ *fax* kien informa lis-soċjeta’ attriċi li kien qed jittermina l-kuntratt b’effett minn Diċembru 1999.

Għalhekk jirriżulta li sakemm il-konvenut kien baqa’ jixtri mingħandha, is-soċjeta’ attriċi ma tantx inkwitat li sa Awissu 1999 huwa ma kienx laħaq l-ammont miftieħem; kien wara Diċembru 1999 li huma bdew jitolbuh il-ħlas tal-penali.

Fil-fehma tal-Qorti l-kwistjoni prinċipali li trid tiġi deċiża qabel ma tkompli tiddelibera dwar din il-kawża hija jekk il-konvenut setgħax fil-każ in eżami tipproponi *per via di eccezione* il-fatt li skond hu, il-merkanzija in kwistjoni ma kinitx tal-kwalita’ pattwita u allura l-kuntratt kien terminat. L-ewwel nett il-punt jekk konvenut jistax jipproponi vizzju fil-kuntratt jew li l-kuntratt ma baqax jiswa’ kif qed isir f’din il-kawża, ġie deliberat bosta drabi u fil-maġġoranza tal-każijiet il-Qrati tagħna ddeċiedew illi dan jista’ jsir biss fejn il-kuntratt in kwistjoni huwa null mill-bidu u mhux meta jkun annullabbli – iżda opinjonijiet riċenti ma jaqblux, ara s-sentenza ta’ din il-Qorti fl-ismijiet <u>Dr Hugh Peralta nomine vs Credininvest Limited</u> deċiża fit-30 ta’ Jannar, 2004 fejn ġiet ċitata s-sentenza tal-Qorti ta’ l-Appell mogħtija fl-1997 fl-ismijiet <u>George Borg vs Ronald Camilleri</u> fejn intqal illi a bażi ta’ l-Artiklu 1226 tal-Kodiċi Ċivili kull ma jista’ jiġi propost b’azzjoni jista’ jiġi propost b’eċċezzjoni.

Fil-każ in eżami pero’ hemm problema oħra għall konvenut billi huwa mhux qed jipproponi n-nullita’ tal-kuntratt iżda li dan kien effetivament skada billi l-atturi naqsu li jibgħatu l-merċi

fiż-żmien stipulat, intalbu prezzijiet ogħla u l-materjal mibgħut kien skadenti. Madankollu huwa ma għamel ebda talba għal danni għalkemm ikkumenta b'dan il-mod fl-ittra responsiva tiegħu lill-attur qabel ma bdiet il-kawża; fil-fatt ġie deċiż mill-Qrati tagħna illi x-xerrej ma jistax jitlob danni jekk ma jitlobx ir-rexxisjoni tal-kuntratt jew bħala prezz imnaqqas fl-*azzjoni redhibitoria* (li m'humiex eżattament danni) – ara s-sentenza riċenti ta' din il-Qorti fil-kawża L'Onda Limited vs Ocean Way Company Limited fejn ġiet ċitata s-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell mogħtija fl-1940 fl-ismjiet Raffaele Barbara vs Tommaso Vella fejn intqal illi "*Id-danni f'każ ta' bejgħ jistgħu jintalbu biss bħala konsegwenenza ta' l-azzjoni redhibitoria jew aestimatoria.*"

Madankollu mill-provi mressqa l-konvenut aċċetta l-materjal provdut minnu u ma ddepositahomx il-Qorti – ara kontro-eżami tiegħu stess quddiem il-Qorti. Huwa assodat fil-ġurisprudenza tagħna li wieħed ma jistax jimpunja b'xi mod kuntratt ta' bejgħ jekk huwa jżomm l-oġġett mibjugħ. Fil-kawża deċiża mill-Qorti ta' l-Appell fl-ismijiet Borg vs Xuereb (25 ta' Jannar, 1989) intqal li "*xerrej jista' jxolji l-kuntratt jekk l-oġġett mhux skond il-bejgħ pero' ma jistax jitlob dan id-dritt meta jaċċetta l-konsenja u wara li jsir jaf bid-difett iżomm il-ħaġa.*" Oltre dan huwa ma jirriżultax li qatt illamenta ma' l-atturi dwar il-kwalita' ta' merkanzija li kien qed jircievi sakemm intemm il-kuntratt. Għalhekk l-eċċezzjoni tiegħu f'dan is-sens ma tistax tintlaqa'. Il-kuntratt għalhekk kien għadu veljanti sakemm hu ma tterminahx u allura baqa' responsabbli għal dak li ġara sakemm kien għadu fis-seħħ.

Jibqa' allura l-kwistjoni jekk l-attur nomine huwiex ġustifikat jitlob il-penali skond il-kuntratt. Dan jgħid illi "*Sia il fornitore che il distributore esclusivo sono d'accordo nella stretta osservanza di tutte le clausole elencate pena la rescisssione del contratto stesso ed il pagamento di una penale pre determinata in lire cinquanta (50) milioni in Lire Italiane. Si sottolinea che*

questa penale sara' dovuta principalmente ma non esclusivamente nel caso che il fornitore faccia forniture direttamente o indirettamente escludendo il distributore esclusivo al di fuori delle cluasole sopra elencate. Dall'altra parte il distributore esclusivo dovra pagare detta penale nel caso che non raggiungera il fatturato di lit cento e cinquanta (150) milioni o nella inosservanza delle condizioni di pagamento."

L-attur nomine qed jallega allura li l-konvenut ma laħaqx il-fattura indikata fi żmien sena kif indika fit-tielet klawsola tal-kuntratt li kellu jkollu durata ta' sena pero' ikun prorogabbli awtomatikament sakemm xi parti ma titterminahx permezz ta' ittra reġistrata (L-ewwel klawsola). Dwar dan ma hemmx kontestazzjoni. Infatti skond id-dokumenti esebiti a fol 67 il-konvenut laħaq xtara b'kemm jiswew kważi sebgħa u ħamsin (57,000,000) miljun Lira Taljan ta' merkanzija minn Otubru 1998 sa Diċembru 1999.

Il-klawsola penali hija dik li biha wieħed, sabiex jiżgura l-esekuzzjoni ta' ftehim, jobbliga ruħu għal xi ħaġa fil-każ li jonqos li jesegwih (Artiklu 1118 tal-Kodiċi Ċivili) u l-penali hija l-kumpens tal-ħsara li jbati l-kreditur minħabba n-nuqqas ta' l-esekuzzjoni ta' l-obbligazzjoni prinċipali (Art. 1120) u jista' jintalab apparti d-danni reali meta l-penali tkun għad-dewmien biss. (<u>Joseph Cini vs Carmelo Borg</u> – Prim'Awla tal-Qorti Ċivili – 9 ta' Marzu, 1989). Kif lealment issottometta l-attur nomine pero', il-Qorti tista *ai termini* ta' l-Artiklu 1122 tal-Kodiċi msemmi, tnaqqas din il-penali *jekk id-debitur ikun esegwixxa parti mill-obbligazzjoni u l-kreditur ikun aċċetta dik il-parti esegwita jew jekk id-debitur ikun esegwizza parti mill-obbligazzjoni u l-parti hekk esegwita tkun biċ-ċar tiswa' lill-kreditur* (f'dan il-każ ta' l-aħħar pero' t-tnaqqas ma jistax isir jekk id-debitur ikun irrinunzja espressament għat-tnaqqis jew il-penali tkun biss għad-dewmien – u l-ebda waħda minn dawn iċ-ċirkostanzi jikkonkorru hawnhekk).

Din il-Qorti kif preseduta ġia' kellha okkażjoni tirrimarka li dan it-tnaqqas kontemplat mill-Kodiċi huwa kjarament intiż biex ma tinħoloqx inġustizzja lampanti fil-każ li d-debitur ikun naqas li jesegwixxi parti minn obligazzjoni u dan għaliex il-klawsola penali (ħlief f'każ ta' dewmien kif ġia' ingħad) hija intiża biex tagħmel tajjeb minn qabel għad-danni kollha li jista' jsofri l-kreditur f'każ li l-parti l-oħra tonqos għal kollox milli tesegwixxi l-obligazzjoni tagħha. F'dan il-każ kien ġie esegwit ċirka terz tal-materjal li kellu jiġi ordnat u s-soċjeta' attriċi ma lmentatx minn dan mill-ewwel iżda biss meta l-konvenut ittermina l-kuntratt; allura l-Qorti tħoss li jkun ewku li l-konvenut jiġi tenut iħallas is-somma ta' sitt elef Lira Maltin.

Għal dawn il-mottivi tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut u tilqa' t-talbiet attriċi billi tikkundanna lill-istess konvenut tħallas lill-attur nomine s-somma ta' sitt elef Lira Maltin (Lm6,000) bl-imgħaxijiet kif mitluba jiddekorru mit-18 ta' Ġunju, 2001. L-ispejjeż jitħallsu kwantu għal terz mill-attur nomine u żewġ terzi mill-konvenut.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------